Maa- ja metsätalousministeriö
Lainsäädäntöneuvos Maija Kaukonen

Asiantuntijakuuleminen 29.9.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain ja kolttalain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 164/2022)

Tärkeimmät muutosehdotukset

Laki maatalouden rakennetuista

Maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007, jäljempänä *rakennetukilaki*) **nuoren viljelijän aloitustukeen (6 §)** uudeksi tukimuodoksi ehdotetaan valtiontakausta avustuksen ja korkotuen lisäksi.

Nykyistä **rakennetukilain tuen saajaa koskevista edellytyksistä (8 §)** tuen saajan ammattitaitoa koskevaa vaatimusta ehdotetaan kevennettäväksi. Edellytyksiin ei jatkossa sisältyisi yritystoimintaa koskevan riittävän ammattitaidon edellyttäminen silloin, jos kyseessä olisi ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistävä investointi, maatilojen energiainvestointi tai eläinten hyvinvointia ja bioturvallisuutta edistävä investointi.

Rakennetukilakiin ehdotetaan lisättäväksi **uusi pykälä (14 a §),** jossa säädettäisiin kaksoisrahoituksen kiellosta. Tukea ei voitaisi myöntää toimenpiteelle, johon on myönnetty muuta julkista rahoitusta, jos se aiheuttaa EU:n horisontaaliasetuksessa tarkoitetun kaksinkertaisen rahoituksen.

Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettuun lakiin (986/2011, jäljempänä *poluralaki*) ehdotetaan lisättäväksi **109 §:ään uusi 2 momentti**, jossa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston sekä ELY-keskuksen oikeudesta tuen myöntämiseksi, maksamiseksi tai tuen käytön valvomiseksi välttämättömien tietojen saantiin. Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksiköltä saatavat tiedot liittyisivät veroihin. Muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta saatavat tiedot voisivat liittyä lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta, taloudesta sekä kytkennöistä.

Rakennetukilain ja poluralain yhtenäistäminen

Jatkossa sekä **rakennetukilain (13 §) että poluralain (11 §)** mukaisen hankkeen voisi aloittaa omalla vastuulla tukihakemuksen jättämisen jälkeen nykyisen käytännön edellyttäessä tukipäätöksen saamista. Kyseessä ovat rakennetukilain mukainen maatilan investointituki ja poluralain elinkeinonharjoittajan investointituki, elinkeinonharjoittajan asunnonrakentamistuki, paliskunnan investointituki ja tutkimusrahoitus. Toimenpiteeseen liittyviä välttämättömiä suunnittelukustannuksia voitaisiin tukea, jos ne olisivat muodostuneet ennen tukihakemuksen jättämistä, ei kuitenkaan ennen 1.1.2023 muodostuneita.

R**akennetukilakiin (14 b §) ja poluralakiin (7 a §)** ehdotetaan säädettäväksi tuen myöntämisen rajoituksista, joista alla olevista 1 ja 3 kohdan tarkastelu koskisi myös oikeushenkilön osalta yrityksen vastuuhenkilöitä ja yli 25 % omistavia tahoja. Rajoitteena tuen myöntämiselle olisi:
1) Tuen hakijan toiminnassa ilmenisi ilmeistä piittaamattomuutta aiemmin kyseisten lakien nojalla myönnetyn tuen ehtojen noudattamisessa hakuvuonna tai hakua edeltävänä kolmena kalenterivuotena.
2) Pyritty keinotekoisesti täyttämään tuen myöntämisen edellytykset.
3) Olennaisesti laiminlyöty julkisoikeudellisia tai yksityisoikeudellisia velvoitteita.
4) Ns. Deggendorf-ehdon mukainen tilanne, joka tarkoittaa sääntöjenvastaisen ja yhteismarkkinoille soveltumattoman valtiontuen takaisinperintää koskevan perintämääräyksen olemassaoloa.
5) Vaikeuksissa oleva yritys.

Rakennetukilain 18 §:n (Valtiontakauksen myöntämisen edellytykset) ja poluralain 41 §:n (Valtiontakausten enimmäismäärä) osalta ehdotetaan, että valtiontakauksen kohteena olevien lainojen pääomaa saisi samanaikaisesti olla maksamatta enintään 240 miljoonaa euroa. Nykyinen määrä on 110 miljoonaa euroa.

Rakennetukilain (19 §) ja poluralain (43 §) toimenpiteen toteutusaikaa koskevien pykälien mukaan tuettava toimenpide on toteutettava mainituissa pykälissä säädetyssä ajassa tuen myöntämisestä. Pääsääntöisesti toteuttamisaika on kaksi vuotta. Määräaikaa voidaan kuitenkin pidentää kahdesti enintään vuodella kerrallaan edellyttäen, että hakemus pidentämisestä on tehty ennen määräajan päättymistä hyväksyttävällä syyllä. Ehdotetun muutoksen mukaan, jos edellä selvitettyjä määräaikoja ei pystytä noudattamaan, tuen saajalle annettaisiin mahdollisuus toimittaa toteutusajan pidentämistä koskeva hakemus ELY-keskukselle kohtuullisessa ajassa määräajan päättymisen jälkeen. Hakemus voitaisiin toimittaa, jos hakijan vakava terveydentilan muutos tai muu hakijasta riippumaton yllättävä, ennalta arvaamaton tapahtuma estää ennen määräajan päättymistä hakemuksen toimittamisen.

Rakennetukilain (20 §) ja poluralain (44 §) tuen käyttöä koskevia ehtoja ehdotetaan kevennettäväksi siten, että ELY-keskuksen lupamenettely luovutustilanteisiin liittyen poistettaisiin kummastakin laista ja niiden tilalle säädettäisiin nykyisten pykälien sisältöä vastaavat edellytykset tuen ehdoksi.

Rakennetukilakiin tuen hakemiseen, avustusmuotoisen nuoren viljelijän aloitustuen ja avustusmuotoisen investointituen maksamisen hakemiseen (29, 35 ja 36 §) liittyen ehdotetaan menettelyä, jossa jatkossa hakemukset olisi mahdollista toimittaa ainoastaan sähköisesti. Ruokaviraston määräyksellä voitaisiin kuitenkin tietyillä edellytyksillä mahdollistaa muukin kuin sähköinen menettely tuen hakemiseen ja investointituen maksamisen hakemiseen. **Rakennetukilain avustusmuotoisen nuoren viljelijän aloitustuen (35 §) ja poluralain avustusmuotoisen elinkeinon harjoittajan aloitustuen (56 §)** maksamisen osalta ehdotetaan muutosta lisäksi siten, että tuen hakija hakisi jatkossa itse maksatusta. **Poluralain osalta tuen hakemisen (48 §)** pääsäännöksi ehdotetaan edelleen sähköistä hakua. Tuen hakeminen olisi mahdollista kuitenkin tehdä myös nykyisellä käytännöllä paperisella hakemuksella tai ehdotettavalla menettelyllä, jossa hakemus voitaisiin toimittaa myös käyttäen täytettävää pdf-lomaketta, joka toimitettaisiin suojatulla sähköpostiyhteydellä tuen myöntäjälle. Tämä muutos koskisi myös **poluralain 57 §:n** mukaista avustusmuotoisen investointituen, asunnonrakentamistuen ja paliskunnalle aitojen kunnossapitoon myönnetyn tuen maksamisen hakemista.

Rakennetukilain (46 §) ja poluralain (95 §) tuen takaisinperintää koskevia edellytyksiä täydennettäisiin edellä selvitetyn ELY-keskuksen lupamenettelyn poistamisesta johtuen sekä lisättäisiin lainkohta petollisen konkurssin osalta ja julkisten hankintojen sääntöjen vastaisen menettelyn osalta. Takaisinperintöjen

kohtuullistamiseksi ehdotetaan menettelyä, jonka mukaan takaisin perittäisiin vain se osuus maksetun tuen määrästä, joka saadaan vähentämällä omaisuuden käyttöaikaa tai toiminnan toiminta-aikaa vastaava osuus tukiehtojen mukaisesta ajasta.

Rakennetukilakiin lisättäisiin vähennyksiä ja seuraamuksia koskeva **uusi 51 a §** ja vastaavasti **poluralakiin uusi 103 a §**. Nämä pykälät perustuvat horisontaaliasetuksen 59 artiklassa jäsenvaltioille asetettuun velvoitteeseen. Ehdotetuissa pykälissä mainitun asetuksen edellyttämät seuraamukset kohdistettaisiin maksamisvaiheeseen.

Kolttalaki

Kolttalakiin (253/1995) ehdotettavat muutokset ovat teknisiä viittauskorjauksia. Edellä selvitetyistä poluralakiin ehdotetuista muutoksista on kuitenkin vaikutusta myös kolttalakiin, koska kolttalaissa viitataan edellä selvitettyihin poluralain muutosehdotusten kohteena oleviin pykäliin. Näitä pykäliä ovat edellä selvitetyistä poluralain 11, 43, 48, 57 ja 109 §.

Yhteinen ojitusinvestointi

Yhteinen ojitusinvestointi, jolla tuettaisiin peruskuivatustoimintaa, sisältyisi jatkossa maatilan investointitukiin. Mainittua investointikohdetta koskevat säännökset sisältyvät rakennetukilain 5 §:ään (Tuensaaja), 13 §:ään (Tuettavaa toimenpidettä koskevat edellytykset), 15 §:ään (Tuettavien toimenpiteiden valinta) ja 19 §:ään (Toimenpiteen toteutusaika). Muutoin yhteistä ojitusinvestointia koskevat maatilan investointitukia koskevat rakennetukilain säännökset.

Muuta

Maatilatalouden kehittämisrahastosta annettuun lakiin (657/1966) ehdotetut muutokset ovat teknisluonteisia. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki ja peruskuivatustoiminnan tukemisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.